

บทที่ 5

นโยบายมันสำปะหลังของรัฐบาลไทย

เมื่อมันสำปะหลัง เริ่มทวีความสำคัญในระบบ เศรษฐกิจไทยมากขึ้น หลายครั้งที่ปัญหา มันสำปะหลังมีผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองระหว่างประเทศ จนจำเป็นที่ รัฐบาลต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และความ พยายามในการวางแผนแก้ไขปัญหามันสำปะหลังในระยะยาว

ต่อมา เมื่อมีการลงนามในความตกลงร่วมระหว่างไทยกับประชาคมยุโรปในเรื่องมันสำปะ ปะหลัง ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการจำกัดปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยนั้น การดำ เนินการดังกล่าวมีผลกระทบต่อสถานการณ์มันสำปะหลังภายในประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ตลาดส่งออกที่สำคัญถูกจำกัด และเป็นไปได้ยากที่ในระยะเวลานี้ จะดำเนินการขยายตลาด ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังใหม่ ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่มีปริมาณความต้องการสูงและสม่ำเสมอ ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงจำเป็นต้องมีนโยบาย เพื่อควบคุมปริมาณการส่งออก เพื่อให้เป็นไป ตามที่ได้ผูกพันไว้ในความตกลงร่วมกับประชาคมยุโรป พร้อม ๆ กับการควบคุมผลผลิตให้มีปริมาณ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่เป็นจริง

ดังนั้น นโยบายมันสำปะหลังที่ผ่านมา แบ่งออกเป็น 5 ประการด้วยกัน คือ

1. นโยบายด้านการผลิต
2. นโยบายด้านการแปรรูป
3. นโยบายด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อส่งออก
4. นโยบายด้านควบคุมการส่งออก
5. การจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายมันสำปะหลังแห่งชาติ

รายละเอียดนโยบายตามหัวข้อข้างต้นนี้ ได้เสนอในภาคผนวกที่ 9 ถึง 12 ตามลำดับ ในบทนี้จะทบทวนนโยบายมันสำปะหลังโดยแบ่งการพิจารณาเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นนโยบาย ก่อนมีการจำกัดการส่งออก คือประมาณปี 2500 ถึง 2523 และส่วนที่สองคือ นโยบายหลังการ จำกัดการส่งออก คือตั้งแต่ปี 2524 ถึง 2527 โดยถือว่า การลงนามในร่างความตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประชาคมยุโรปในเรื่องการผลิต การตลาด และการค้ามันสำปะหลัง เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2523 เป็นจุดเริ่มต้นของการจำกัดการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของ ไทย

5.1 นโยบายก่อนมีการจำกัดการส่งออก (ปี 2500-2523)

ในช่วงแรก que เริ่มมีการผลิตมันสำปะหลังนั้น รัฐบาลไทยไม่ได้ให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายมันสำปะหลังเป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจเนื่องจากมันสำปะหลังมิใช่อาหารหลักของประชาชนภายในประเทศ การใช้ภายในประเทศด้านอื่น ๆ ทั้งในวงการอุตสาหกรรม หรือนำไปใช้เลี้ยงสัตว์มีจำนวนน้อย ผลผลิตส่วนใหญ่จึงแปรรูปและส่งออกนอกประเทศ รวมทั้งลักษณะเด่นทางธรรมชาติของมันสำปะหลังเองที่ไม่ยุ่งยากในการปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกไม่ประสบกับปัญหาด้านการผลิต เช่น พืชเศรษฐกิจที่สำคัญอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าว มันสำปะหลังมีปัญหาลหลายประการ ตั้งแต่ปัญหาผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการ ปัญหาคุณภาพผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งที่เป็นปัญหาด้านวิชาการด้านการผลิตเองที่ไม่ทันสมัย ต้องใช้ทุนสูงที่จะปรับปรุง ตลอดจนปัญหาการปลอมปนสินค้าเพื่อส่งออกของผู้ส่งออก ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญมากของประเทศในเวลานั้น¹ รัฐบาลจึงมีนโยบายหลายประการที่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว และเป็นการวางแผนมันสำปะหลังในระยะยาว สรุปนโยบายมาตรการและผลจากนโยบายช่วงก่อนมีการจำกัดการส่งออกได้ดังตารางต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹รายละเอียดปัญหามาตรฐานสินค้าส่งออกอยู่ในภาคผนวก ที่ ร.

ตารางที่ 5.1

นโยบายก่อนมีการจำกัดการส่งออก

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
1. กำหนด เป้าหมายการผลิต	เริ่มปี 2503 สิ้นสุด ปี 2529 (ระยะเวลา ตามแผนฯ 1-5)	สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการ เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ	- กำหนด เป้าหมายผลผลิตในแต่ละปี และ/หรือ ในแต่ละแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติ ฉบับที่ 1-5 - กำหนด เขต เกษตร เศรษฐกิจในชั้นต้น เป็น 19 เขต สำหรับผลิตพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสม	- มีการผลิตสูงกว่า เป้าหมายที่กำหนดไว้ - การปลูกมันสำปะหลังยังคงกระจายอยู่ใน เขตต่าง ๆ ที่มีได้กำหนดไว้ให้เป็นพื้นที่ ปลูกมันสำปะหลัง
2. ควบคุมการผลิตให้สอดคล้องกับ ความต้องการ	เริ่ม ปี 2523 ถึงปัจจุบัน	กระทรวง เกษตรและ สหกรณ์	- คั้นคว่ำและวิจัยหาพืชที่ เหมาะสมปลูกทดแทน มันสำปะหลัง - ดำเนินการปลูกพืชที่ เหมาะสมทดแทนมันสำปะ หลัง	- ผลการวิจัยพบว่า มะม่วงหิมพานต์ เป็นพืช ที่เหมาะสม ในการปลูกทดแทนมันสำปะหลัง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยาง พารา เหมาะสม ในการปลูก ในภาคตะวันออก - ดำเนินการปลูกยางพาราในภาคตะวันออก ในปี 2524 ประมาณ 10,000 ไร่
3. กำหนดราคาขั้นต่ำหัวมันสด ฤดู การผลิต 2523/24	ฤดูการผลิต 2523/24	กระทรวงพาณิชย์	- กำหนดราคาขั้นต่ำ เอฟ.โอ.บี. มันอัด เม็ด ในแต่ละ เดือน และกำหนดราคาขั้นต่ำหัวมัน สดไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 0.71 บาท	- ควบคุมราคาหัวมันสดเพียงปีเดียว เนื่องจากในฤดูการผลิตต่อมายก เลิก มาตรการนี้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
4. ควบคุมการจัดตั้งหรือขยายโรงงานผลิตก๊าซมันสำปะหลัง	เริ่ม ปี 2512 ถึง ปัจจุบัน	กระทรวงอุตสาหกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรการ เสริม โดยแบ่งปริมาณการส่งออก เป็นงวด ๆ ให้สอดคล้องกับปริมาณหัวมันสดออกสู่ท้องตลาดในแต่ละงวด - กำหนดสต็อกผู้ส่งออก เพื่อ เพิ่มการรับซื้อจากเกษตรกร - จัดตั้งกองทุนรักษาระดับราคาหัวมันสด 	- การจัดตั้งโรงงานหรือขยายโรงงานผลิตก๊าซมันสำปะหลังในปัจจุบัน จำเป็นต้องขออนุญาตดำเนินการ
5. ระงับการจัดตั้ง หรือขยายโรงงานผลิตก๊าซมันสำปะหลัง	เริ่ม ปี 2521 ถึง ปี 2525	กระทรวงอุตสาหกรรม	<p>ระงับการตั้งหรือขยายโรงงานผลิตก๊าซมันสำปะหลังทุกชนิด เป็นการชั่วคราว แต่จะผ่อนผันให้กับ</p> <ul style="list-style-type: none"> : ผู้ที่มาขออนุญาตไว้ก่อนหน้าแล้ว : โรงงานที่เปิดอยู่อย่างไม่ถูกกฎหมาย <p>สามารถยื่นขออนุญาต ภายใน 60 วัน ซึ่งจะพิจารณาให้ตั้งได้ถ้าปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายโรงงาน</p>	- การจัดตั้งหรือขยายโรงงานผลิตก๊าซมันสำปะหลังทุกชนิด ตั้งแต่ลานตากมัน เส้น โรงงานมันอัด เม็ด โรงงานแป้งมัน ถูกระงับอย่างสิ้นเชิง

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
6. ควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง	เริ่ม ปี 2516 ถึง ปัจจุบัน	กระทรวงอุตสาหกรรม	- กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง ที่ มอก. 52-2516 - กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมันอัด เม็ดแข็งที่ มอก. 330-2523	- โรงงานมันอัด เม็ด ต้องผลิตมันอัด เม็ดที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ - โรงงานที่ขออนุญาตประกอบกิจการผลิตมันอัด เม็ดแข็ง ต้องผลิตสินค้า เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
7. กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่งออก	เริ่ม ปี 2505 ถึง ปัจจุบัน	กระทรวงพาณิชย์ โดย สำนักงานมาตรฐาน สินค้า	- กำหนดให้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เป็นสินค้า มาตรฐาน	- ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เพื่อการส่งออกต้องมี คุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
8. ตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เพื่อการส่งออก	เริ่ม ปี 2503 ถึง ปัจจุบัน	กระทรวงพาณิชย์ โดย สำนักงานมาตรฐาน สินค้า	- ให้มีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เพื่อการ ส่งออก และออกใบรับรองการตรวจสอบ - วางเงินค้ำประกันการส่งออก ดันละ 400 บาท อย่างต่ำครั้งละ 4 ล้านบาท - การกำหนดราคาส่งออกขั้นต่ำ เพื่อขจัดการตัด ราคาระหว่างผู้ส่งออก และซื้อสินค้าคุณภาพต่ำ ส่ง เป็นสินค้าออก - มาตรการกำหนดโทษ	- ก่อนการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังต้องมี การตรวจสอบคุณภาพสินค้า โดยหน่วยงาน ของรัฐบาล และ/หรือ บริษัทเอกชน รวม ทั้งต้องมีใบรับรองมาตรฐานสินค้า ออก โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้า - ผู้ส่งออกต้องขายสินค้าในราคาไม่ต่ำกว่า ที่กำหนดไว้ - หากผู้ส่งออกส่งสินค้าผิดมาตรฐานจะถูกจับ

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
<p>๑. ควบคุมการส่งออก</p>	<p>เริ่มปี 2522 ถึง ปัจจุบัน</p>	<p>กระทรวงพาณิชย์ โดย กรมการค้าต่างประเทศ</p>	<p>- การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ต้องขออนุญาต ส่งออกจากกรมการค้าต่างประเทศ</p> <p>- ออกระเบียบการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง</p>	<p>เงินประกันการส่งออก และถูกลงโทษตาม บทกำหนดโทษ</p> <p>- การส่งออกปี 2523 ผู้ส่งออกต้องขออนุ ญาตส่งออกจากกรมการค้าต่างประเทศ และปฏิบัติตามระเบียบการส่งออกที่กรม การค้าต่างประเทศกำหนดในแต่ละปี ซึ่ง ปี 2523 ผู้ส่งออกต้องดำเนินการ</p> <p>(1) ทำสัญญาค้ำประกันการส่งออก ต้นละ 400 บาท</p> <p>(2) ขายราคามันสำปะหลัง ในราคาที่กำหนด หนด (ช่วงระหว่าง 20 พฤษภาคม 2523 ยกเลิกเมื่อ วันที่ 1 เมษายน 2525)</p> <p>(3) ขอความเห็นชอบกรมการค้าต่างประเทศ เพื่อสำหรับการทำความตกลงซื้อขาย ผลิตภัณฑ์มันอัด เม็ด ให้แก่ผู้ซื้อ ในต่าง ประเทศที่มีระยะเวลาส่งมอบ ยาว</p>

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
				<p>นานกว่า 6 เดือน ต่อมา การขอความเห็นชอบต้องกระทำก่อนการซื้อขาย ไม่ว่าจะมียุติมา และระยะเวลาส่งมอบเป็นเท่าใด (ตั้งแต่ วันที่ 20 พฤษภาคม 2523 ยกเลิกเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2525).</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ปัญหามาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่งออก เป็นปัญหาสำคัญมากในระยะเริ่มแรก แต่ในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าปัญหานี้ได้รับการแก้ไขให้ตกไปเกือบหมดสิ้น ทำให้ปัญหามาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เพื่อการส่งออกมิใช่ปัญหาสำคัญ เช่นที่ผ่านมามีอีกต่อไป การแก้ไขปัญหาดังกล่าวสืบ เนื่องจากการมีมาตรการเข้มงวดของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายไทยและประชาคมยุโรป รวมทั้งความร่วมมือจากเอกชนทั้งผู้ส่งออกและผู้ใช้ในประชาคมยุโรปที่ต่างปกป้องผลประโยชน์ที่ตนพึงได้รับสินค้ามีคุณภาพดี สมราคา ซึ่งเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ปัญหานี้สามารถแก้ไขให้ตกไปนั้น พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. การกำหนดให้ผู้ส่งออก ต้องมีการค้ำประกันจากธนาคารไว้กับกรมการค้าต่างประเทศ เป็นจำนวนเงิน 400 บาท ต่อการส่งออกมันอัดเม็ดทุก ๆ ตัน อันเป็นการค้ำประกันการเสียหาย ซึ่งผู้ส่งออกจะถูกริบเงินประกันนี้ถ้าไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่กรมการค้าต่างประเทศกำหนดไว้ตลอดจนการส่งสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานออกไปจำหน่าย และถูกผู้นำเข้าฟ้องร้องกลับมา
2. การตรวจสอบสินค้า เป็นไปอย่างเข้มงวดจากการเก็บตัวอย่างด้วยการส่งออกของพนักงานตรวจสอบ ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักงานมาตรฐานสินค้า เป็นผู้ควบคุมนั้น ถ้าคุณภาพถึงขั้นมาตรฐานที่กำหนดไว้ก็จะดำเนินการส่งออกได้ และเมื่อทำการส่งออกจะมีการควบคุมมาตรฐานขั้นตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง โดยบริษัทตรวจสอบเอกชนและเจ้าหน้าที่สำนักงานมาตรฐานสินค้า
3. ทางประชาคมยุโรปเอง มีกฎหมายศุลกากรที่วางไว้อย่างแน่ชัดว่าหากสินค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีสิ่งเจือปนเกินกว่ากำหนด จะถูกเก็บภาษีในพิกัดศุลกากรอื่น ซึ่งจะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว อาทิเช่น ถ้ามีการแตก่วนเป็นฝุ่นจำนวนมากจะถือว่าสินค้านั้นอยู่ภายใต้พิกัด 11.04 (ตามระบบเดิมคือ CCCN) ซึ่งเสียภาษีถึงร้อยละ 18 ของข้าวบาเลย์ ซึ่งจะเสียภาษีสูงกว่าปกติถึงกว่าเท่าตัว
4. การชำระค่าสินค้านั้น ผู้รับซื้อที่ปลายทางจะมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพสินค้าที่ปลายทางอีกชั้นหนึ่ง หากผิดมาตรฐานไปจากสัญญาที่ได้ตกลงไว้ กล่าวคือ คุณภาพต่ำกว่าที่ได้ตกลงไว้ ผู้ขายจะถูกปรับตามเงื่อนไขสัญญาในอัตรา 1 : 1 ของราคา c.i.f. สำหรับร้อยละ 2 แรกที่ผิดมาตรฐาน และ 1 : 2 ของราคา c.i.f. สำหรับคุณภาพที่ผิดมาตรฐานเกินร้อยละ 2 แรก

ตัวอย่างเช่น ในเดือนมกราคม 2524 ได้มีการส่งมอบสินค้า 100 ตัน ราคาตันละ 295 ดอลลาร์ รวมเป็นเงิน 29,500 ดอลลาร์ เมื่อมีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าจำนวนนี้แล้ว พบว่า ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต่ำกว่ามาตรฐานที่ตกลงกันไว้ กล่าวคือ

	สัญญาที่ตกลง	ผลวิเคราะห์ปลายทาง
เชื้อแป้ง (ไม่น้อยกว่า)	63%	58%
ทราย (ไม่เกิน)	3%	6%
เส้นใย (ไม่เกิน)	5%	9%
ความชื้น (ไม่เกิน)	14%	16%

ผู้ส่งออกต้องถูกปรับตามการคำนวณ ดังนี้

เชื้อแป้ง	ผิดมาตรฐาน 5%	ดังนั้น 2%	แรก ชดเชย 1 เท่า -	2%
			3% ต่อมาชดเชย 2 เท่า -	6%
			รวม	8%
ทราย	ผิดมาตรฐาน 3%	ดังนั้น 2%	แรก ชดเชย 1 เท่า -	2%
			1% ต่อมาชดเชย 2 เท่า -	2%
			รวม	4%
เส้นใย	ผิดมาตรฐาน 4%	ดังนั้น 2%	แรก ชดเชย 1 เท่า -	2%
			2% ต่อมาชดเชย 2 เท่า -	4%
			รวม	6%
ความชื้น	ผิดมาตรฐาน 2%	ดังนั้น 2%	แรก ชดเชย 1 เท่า -	2%

รวมสินค้าผิดมาตรฐาน เท่ากับ $8 + 4 + 6 + 2 = 20\%$

ดังนั้น ต้องจ่ายคืนให้แก่ผู้ซื้อ ร้อยละ 20 ของมูลค่าสินค้า 29,500 ดอยซ์มาร์ค คือประมาณ 5,900 ดอยซ์มาร์ค

5. บริษัทผู้ซื้อเอง ต้องวางเงินค้ำประกันไว้กับ FEFAC หรือ European Federation of Manufactures of Compound Animal Feeds เพื่อค้ำประกันว่าสินค้า นำเข้านั้น เป็นสินค้ามันเส้น หรือมันอัดเม็ดใช้ เป็นวัตถุดิบไม่มีการผสมปลอมปน ถ้าหากตรวจพบการปลอมปนโดยแน่ชัดแล้ว จะถูกยึดเงินประกันจำนวนนี้ อาทิเช่น บริษัท ยูเรเซียน คอร์ปอเรชั่น รอตเตอร์ดัม จำกัด สาขาของ บริษัท ยูเรเซียนคอร์ปอเรชั่น จำกัด กรุงเทพฯ ได้จ่ายเงินค้ำประกัน 1 ล้านบาทดอยซ์มาร์คไว้ หากเกิดการปลอมปน ก็จะถูกยึดเงินจำนวนนี้และภาระดังกล่าวจะตกมาถึงผู้ส่งออกตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ตามกล่าวมาแล้วข้างต้น

5.2 นโยบายหลังการจำกัดการส่งออก (2524-2527)

ประชาคมยุโรปได้พยายามที่จะดำเนินการจำกัดการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา และในเดือนพฤศจิกายน 2523 ได้มีการลงนามร่วมในร่างความตกลงความร่วมมือในเรื่องดังกล่าวเป็นครั้งแรก รัฐบาลไทยโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้พยายามที่จะดำเนินการให้ เป็นไปตามร่างความตกลงร่วมข้างต้น โดยประเทศไทยผูกพันที่จะไม่ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประชาคมยุโรป เกินปริมาณที่ได้กำหนดไว้ในร่างความตกลงร่วมดังกล่าวนี้ นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในช่วงนั้น มีเป้าหมายเน้นหนักในสองประการคือ หนึ่ง ควบคุมปริมาณการส่งออกให้ เป็นไปตามที่ได้ผูกพันไว้ และ สองจัดการการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด นโยบายมันสำปะหลังในระยะเวลาดังกล่าว คือการลงนามในความตกลงร่วมระหว่างไทยกับประชาคมยุโรป เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2525 และนโยบายในปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยต้องปฏิบัติให้ เป็นไปตามข้อผูกพันนั้น พอสรุปได้ตามตารางต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัธพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.2

นโยบายหลังมีการจำกัดการส่งออก

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
1. ควบคุมการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ และอยู่ในเขตที่กำหนด	เริ่มปี 2526 ถึง ปัจจุบัน	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์	- กำหนด เขต เกษตร เศรษฐกิจสำหรับมันสำปะหลัง และดำเนินการจดทะเบียนผู้ปลูก	- ประกาศ เขต เกษตร เศรษฐกิจสำหรับมัน สำปะหลัง เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2526 ใน 198 อำเภอ 23 จังหวัด ซึ่ง อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 164 อำเภอ 17 จังหวัด และภาคตะวันออก 34 อำเภอ 6 จังหวัด - การจดทะเบียนผู้ปลูกมันสำปะหลัง ยังมี ได้ดำเนินการ
2. ลดพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง	เริ่ม ปี 2527 ถึง ปัจจุบัน	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์	- จัดทำแผนลดการปลูกมันสำปะหลัง เริ่มในปีการ ผลิต 2527/28 และให้เป็นแผนงานต่อเนื่อง ต่อไปถึงปี 2528/29 และระยะยาว	- ปี 2527/28 ดำเนินการลดพื้นที่เพาะ ปลูกมันสำปะหลังได้ประมาณ เกือบ 3 แสนไร่ และมีเป้าหมายดำเนินการต่อ เนื่องในปี 2528/29 ประมาณ 1 ล้านไร่ ไร่ ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าวอยู่ใน เขต เกษตร เศรษฐกิจสำหรับมันสำปะหลัง ทั้งสิ้น

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
3. ผ่อนผันการระงับการจัดตั้งหรือขยายโรงงาน	เริ่มปี 2525 ถึง ปัจจุบัน	กระทรวงอุตสาหกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ระงับการจัดตั้งหรือขยายโรงงานผลิตถ่านหินสำ ปะหลัง เป็นการชั่วคราว แต่จะผ่อนผันให้กับ : การทำลานตากถ่านของกลุ่ม เกษตรกร หรือ กลุ่มสหกรณ์การ เกษตรที่ได้จดทะเบียนกับกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ : การจัดตั้ง/ขยายโรงงานมันอัด เม็ดแข็งหรือ คัดแปลงโรงงานเดิม เป็นโรงงานมันอัด เม็ด แข็ง : การจัดตั้งโรงงานแป้งมันที่ผลิตแป้งมันคุณภาพ ดี ใช้วิทยาการระดับสูง 	- การพิจารณาคำขอการจัดตั้ง/ขยายโรงงาน ผลิตถ่านหินสำปะหลัง เป็นไปตามมาตรการ นี้
4. ควบคุมปริมาณการส่งออก	เริ่ม ปี 2524 ถึง ปัจจุบัน	กระทรวงพาณิชย์ โดย กรมการค้าต่างประเทศ	<p>ปี 2524 จัดสรรปริมาณการส่งออกผลิตถ่านหิน</p> <p>สำปะหลังไปยังประชาคมยุโรป โดย</p> <ul style="list-style-type: none"> - อัตราส่วนของประวัติการส่งออก ปี 2523 ซึ่ง ต่อมาใช้ประวัติย้อนหลัง 3 ปี แต่ผู้ที่ทำสัญญาไว้ ก่อนหน้านี้ให้ส่งออกได้โดยไม่นำไปหักออกจาก ส่วนจัดสรรข้างต้น - ปลายปีให้มีการส่งออกได้อย่างเสรี แต่ต้องขอ 	<p>ปี 2524 มีการจัดสรรการส่งออกดังนี้</p> <p>มกราคม - เมษายน จัดสรรรวมทั้งสิ้น</p> <p>ประมาณ 2,344,730 ตัน แบ่งเป็น</p> <p>จัดสรรตามประวัติการส่งออก 1 ล้านตัน</p> <p>ให้สิทธิคุ้มครองทำสัญญาก่อนการใช้มาตรการ</p> <p>ดังกล่าว ปริมาณ 944,730 ตัน และ</p> <p>ส่วนจัดสรรทันที ปริมาณ 400,000 ตัน</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
			<p>ความเป็นชอบจากกระทรวงพาณิชย์</p> <p>- เดือน เมษายน 2524 ประกาศให้ส่งมันอัดเม็ด แข็งไปยังประชาคมยุโรปได้อย่างเสรี แต่ต้อง ขออนุญาตส่งออกตามหลัก เกณฑ์คล้ายคลึงกับการ ส่งออกมันอัดเม็ดธรรมดา</p> <p>ปี 2525 จัดสรรปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำ ปะหลังไปยังประชาคมยุโรป โดย</p> <p>- ให้ผู้ส่งออกรับรองปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มัน สำปะหลังไปยังประชาคมยุโรป ระหว่างเดือน มกราคม - เมษายน เพื่อกรมการค้าต่างประเทศ จะได้้นำเป็นข้อมูลในการวางแผน ซึ่ง เมื่อแจ้ง มาแล้วได้จัดสรรเป็นปริมาณร้อยละ 70 ของปริ มาณที่แจ้งมาและปริมาณที่สามารถส่งออกไปยัง</p>	<p><u>พฤษภาคม - มิถุนายน</u> จัดสรรรวมทั้งสิ้น 600,000 ตัน</p> <p><u>กรกฎาคม - กันยายน</u> ให้ความเห็นชอบ ส่งออกได้ 1,574,558 ตัน</p> <p><u>ตุลาคม - ธันวาคม</u> ให้ความเห็นชอบส่ง ออกได้ 1,532,729 ตัน</p> <p>รวมปริมาณการจัดสรรการส่งออกผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังปี 2524 ทั้งสิ้นประมาณ 6,112,017 ตัน</p> <p>ปี 2525 มีปริมาณการส่งออกดังนี้</p> <p><u>มกราคม - มีนาคม</u> จัดสรรรวมทั้งสิ้น ประมาณ 2,142,000 ล้านตัน</p> <p><u>เมษายน - มิถุนายน</u> จัดสรรรวมทั้งสิ้น ประมาณ 1,058,000 ล้านตัน</p> <p><u>มิถุนายน</u> จัดสรรรวมทั้งสิ้น 900,000 ตัน</p> <p><u>กรกฎาคม</u> จัดสรรรวมทั้งสิ้น ประมาณ 800,000 ถึง 900,000 ตัน</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
			<p>ประชาคมยุโรปได้เช่นกัน คือประมาณ 3.57 ล้านตัน</p> <p>- เดือนกันยายน เมื่อการส่งออกไปแล้วมีปริมาณทั้งสิ้นประมาณ 3.2 ล้านตัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การจัดสรรปริมาณการส่งออกดังกล่าวใหม่โดยให้การส่งออก เดือนมิถุนายนมีปริมาณเท่ากับระวางบรรทุกของเรือ เข้ามาเทียบท่าในวันที่ 19 มิถุนายน เวลา 24.00 น.</p> <p>- ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม เป็นต้นไป จัดสรรปริมาณการส่งออกตามปริมาณในใบสั่งสินค้าลงเรือที่เข้ามาเทียบท่าในประเทศไทยแล้ว ซึ่งปริมาณดังกล่าวต้องไม่เกินระวางบรรทุกของเรือลำนั้น และจัดสรรให้ตามลำดับก่อนหลังการออกไปรับรองการส่งออก</p> <p>ทั้งนี้ การจัดสรรดังกล่าวได้ระงับเมื่อได้จัดสรรไปแล้วในบั้นเกือบครบ 5 ล้านตัน ตามที่กำหนดไว้</p> <p>- เดือนสิงหาคม เมื่อระงับการออกไปรับรองการ</p>	<p>สิงหาคม ออกใบอนุญาตให้ประมาณ 200,000 ตัน และต่อมาออกไปรับรองให้</p> <p>กันยายน - ตุลาคม จัดสรรปริมาณ 304,910 ตัน</p> <p>รวมปริมาณการจัดสรรการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ไปยังประชาคมยุโรปทั้งสิ้นประมาณ 5.5 ล้านตัน</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
			<p>ส่งออกแล้วนั้น กรมการค้าต่างประเทศยังออกใบอนุญาตการส่งออกสำหรับเรือที่แจ่ง เข้ามารับสินค้าประมาณ 200,000 ตัน แต่ไม่ออกใบรับรองการส่งออกที่จะได้สิทธิ์เสียภาษีนำเข้าเพียงร้อยละ 6 ของมูลค่านำเข้า</p> <p>เดือนกันยายน เมื่อได้รับปริมาณการส่งออกจากประชาคมยุโรป เพิ่มอีกประมาณ 5 แสนตัน จึงได้ออกใบรับรองปริมาณการส่งออกดังกล่าวข้างต้น และจัดสรรโดยให้ตามลำดับการขอใบรับรองที่มีเอกสารครบถ้วน</p>	
			<p>ปี 2526 จัดสรรปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประชาคมยุโรป โดย</p> <p>- กำหนดระยะเวลาการส่งออกเป็น 4 ช่วงคือ</p> <p>มกราคม - มีนาคม ปริมาณ 1.60 ล้านตัน</p> <p>เมษายน - มิถุนายน ปริมาณ 1.35 ล้านตัน</p> <p>กรกฎาคม - กันยายน ปริมาณ 1.00 ล้านตัน</p> <p>ตุลาคม - ธันวาคม ปริมาณ 1.25 ล้านตัน</p> <p>รวมปริมาณที่จะจัดสรรทั้งสิ้น 5.20 ล้านตัน</p>	<p>ปี 2526 มีการจัดสรรการส่งออกจริง ดังนี้</p> <p>งวด มกราคม - มีนาคม จัดสรรทั้งสิ้น 1,642,164 ตัน</p> <p>งวด เมษายน - มิถุนายน จัดสรรทั้งสิ้น 1,470,477 ตัน</p> <p>งวด กรกฎาคม - กันยายน จัดสรรทั้งสิ้น 1,609,359 ตัน</p> <p>งวด ตุลาคม - ธันวาคม จัดสรรทั้งสิ้น</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
			<p>- งด มกราคม-มีนาคม จัดสรรตามลำดับการขอใบรับรองที่มีเอกสารพิจารณาครบถ้วน</p> <p>- งด เมษายน - มิถุนายน ออกใบรับรองการส่งออกให้แก่สินค้าที่บรรจุทุกลงเรือระหว่างวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ถึง 13 มีนาคม 2526</p> <p>- งด กรกฎาคม - กันยายน ออกใบรับรองการส่งออกให้แก่สินค้าที่บรรจุทุกลงเรือตั้งแต่เวลา 8.30 น. ของวันที่ 2 มิถุนายน เป็นต้นไป และในวันที่ 7 มิถุนายน เมื่อการขนถ่ายสินค้าลงเรือมีปริมาณร้อยละ 70 ของปริมาณที่กำหนดให้ส่งออกในงวดนี้แล้ว จึงได้ประกาศให้ระงับการขนถ่ายภายในเวลา 12.00 น. ของวันที่ 11 มิถุนายน</p> <p>ต่อมา วันที่ 15 มิถุนายน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้ประกาศให้ขยายเวลาการส่งออกไปอีก 5 วัน คือ ตั้งแต่วันที่ 15</p>	<p>443,000 ตัน</p> <p>รวมปริมาณจัดสรรทั้งสิ้น ประมาณ 5,165,000 ตัน</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
			<p>มิถุนายน ถึงเวลา 8.30 น. ของวันที่ 21 มิถุนายน</p> <p>- งด ตุลาคม - ธันวาคม ออกใบรับรองการส่งออกให้แก่สินค้าที่ทำการขนถ่ายตั้งแต่เวลา 5.30 น. ของวันที่ 19 กันยายน ถึง เวลา 12.00 น. ของวันที่ 21 กันยายน 2526</p> <p><u>ปี 2527</u> จัดสรรปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประชาคมยุโรป โดย</p> <p>- จัดสรรตามปริมาณผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังใน ความครอบคลุมของผู้ส่งออกที่มีการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องประมาณ 15 วัน ก่อนการส่งออกในแต่ละช่วง</p> <p>- กำหนดระยะเวลาการส่งออกเป็น 7 งวด ห่างกันประมาณ 45 วัน</p> <p><u>ปี 2528</u> มีระเบียบการจัดสรรปริมาณส่งออกผลิต</p>	<p>การจัดสรรปริมาณการส่งออกจริงในปี 2527 ดังนี้คือ</p> <p>งวดที่ 1 ปริมาณ 987,382 ตัน</p> <p>งวดที่ 2 ปริมาณ 727,812 ตัน</p> <p>งวดที่ 3 ปริมาณ 993,199 ตัน</p> <p>งวดที่ 4 ปริมาณ 553,976 ตัน</p> <p>งวดที่ 5 ปริมาณ 509,551 ตัน</p> <p>งวดที่ 6 ปริมาณ 687,908 ตัน</p> <p>งวดที่ 7 ปริมาณ 891,325 ตัน</p> <p>รวมปริมาณการจัดสรร 5,351,153 ตัน</p> <p>การจัดสรรปริมาณการส่งออกจริงในปี 2528</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
<p>5. เพิ่มอุปสงค์น้ำมันสำปะหลังด้วยการหาตลาดใหม่นอกประชาคมยุโรป</p>	<p>เริ่มปี 2524 ถึง ปัจจุบัน</p>	<p>กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าต่างประเทศ</p>	<p>กีดกันน้ำมันสำปะหลังไปยังประชาคมยุโรป เช่นเดียวกับปี 2527</p> <p>จัดสรรปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลังไปยังประชาคมยุโรปให้แก่ผู้ที่สามารถส่งออกผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลังอัด เม็ดและมัน เส้น ไปยังตลาดนอกประชาคมยุโรป ซึ่งแบ่ง เป็น</p> <p>ปี 2524 จัดสรรให้ร้อยละ 10 ของปริมาณส่งออกไปยังตลาดนอกประชาคมยุโรป โดยจัดสรรให้เดือนละครั้ง และถ้าสามารถส่งติดต่อกันได้ 2 ปี จะนำผลเฉลี่ยทั้งสองปีไปเพิ่มเป็นประวัติการส่งออกปีที่ 3 ซึ่งการส่งออกแบ่งมันไปยังตลาดนอกประชาคมยุโรปได้รับสิทธิ์นี้เช่นกัน แต่ไม่</p>	<p>คือ</p> <p>งวดที่ 1 ปริมาณ 799,244 ตัน</p> <p>งวดที่ 2 ปริมาณ 653,154 ตัน</p> <p>งวดที่ 3 ปริมาณ 612,579 ตัน</p> <p>งวดที่ 4 ปริมาณ 518,250 ตัน</p> <p>ปี 2524 จัดสรรตามสิทธิ์นี้ จำนวน 40,000 ตัน</p> <p>ปี 2527 จัดสรรตามสิทธิ์นี้ จำนวน ประมาณ 330,352 ตัน</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

นโยบาย	ปีที่ใช้นโยบาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	มาตรการ	ผลการดำเนินงาน
<p>6. การจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อกำหนดนโยบายมันสำปะหลัง</p>	<p>เริ่ม ปี 2524 ถึง ปัจจุบัน</p>	<p>กระทรวงพาณิชย์โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานคณะกรรมการ</p>	<p>นำไปเพิ่มประวัติการส่งออก ต่อมาในปีเดียวกันนี้เอง เพิ่มปริมาณการจัด สรร เป็นร้อยละ 20 ของปริมาณการส่ง ออกไปนอกประชาคมยุโรป ปี 2527 มาตรการจูงใจดังกล่าวได้เพิ่มอัตรา ส่วนการจัดสรรเป็น 1 ต่อ 1 ทั้งนี้ ได้ใช้มาตรการเดียวกันในปี 2528</p> <p>- จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายมันสำปะหลังแห่งชาติ</p>	<p>ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาคือ</p> <p>(1) การจัดสัมมนาระหว่างประเทศว่าด้วยมันสำปะหลัง</p> <p>(2) ร่วมจัดทำแผนการปลูกพืชทดแทนมันสำปะหลังและการควบคุมการปลูกมันสำปะหลัง</p> <p>(3) ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในปัญหามันสำปะหลัง เช่น ด้านการผลิต ด้านการแปรรูป ด้านการตลาดและส่งเสริมการส่งออก เป็นต้น</p>

นโยบายหลังมีการจำกัดการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประชาคมยุโรปนั้น อาจกล่าวได้ว่า นโยบายการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อกำหนดปัญหามันสำปะหลัง คือการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายมันสำปะหลังแห่งชาตินั้น เป็นนโยบายที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจาก ปัญหามันสำปะหลัง เป็นปัญหาสำคัญและการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป การตลาดภายในประเทศ และการส่งออก การจัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าวที่มีองค์ประกอบมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะสามารถเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนวางนโยบายในระยะยาว เพื่อให้อุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทยมีแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานะที่เป็นจริง และเป็นประโยชน์ต่อ เศรษฐกิจของประเทศในที่สุด

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตบางประการสำหรับคณะกรรมการชุดนี้ คือ

(1) บุคคลากร เนื่องจาก องค์ประกอบของคณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยบุคคลระดับรัฐมนตรีทั้ง 6 กระทรวง ซึ่งดำรงตำแหน่งตามสถานะทางการเมืองละในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลหลายครั้ง ทำให้ความต่อเนื่องทางด้านนโยบาย อันมีผลถึงการปฏิบัติที่เป็นจริงนั้น ประสบกับปัญหาความชะงักงัน แม้จะมีคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณากลับกรองและประสานนโยบาย ซึ่งเป็นบุคคลระดับเจ้าหน้าที่ในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ตาม แต่การอนุมัตินโยบายจำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายฯ ในท้ายที่สุด

(2) ความเป็นมาของคณะกรรมการ การพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการชุดนี้ เริ่มต้นเมื่อประเทศไทยประสบกับปัญหาความกดดันทางด้านการส่งออก ซึ่งเป็นผลจากนโยบายของประเทศคู่ค้า เป็นสำคัญ ดังนั้น การดำเนินการที่ผ่านมาของคณะกรรมการบริหารโครงการ จึงมุ่งเน้นด้านการวางนโยบายสำหรับปัญหาการส่งออก รวมทั้งกลยุทธ์ตอบโต้กับประเทศคู่ค้า และการต่อรองที่นำมาซึ่งความช่วยเหลือที่ประเทศไทยควรได้รับทดแทนจากผลประโยชน์ที่สูญเสียไป ดังนั้น นโยบายในหลายด้าน เช่น การวางแผนการผลิตภายในประเทศ ยังมีได้มีการพิจารณาอย่างจริงจัง